

Monica Luisa MACOVEI
European Parliament, Member

Rezumat al discuțiilor din cadrul audierii publice
”Politica anticorupție la nivelul UE, pentru un viitor durabil”,
organizată de Grupul PPE, Parlamentul European, 15 septembrie 2010

La inițiativa eurodeputatului Monica Macovei, Grupul Partidului Popular European (PPE), a organizat audierea publică ”Politica anticorupție la nivelul UE, pentru un viitor durabil”. Discuțiile au scos în evidență dimensiunile, impactul și costurile corupției, referindu-se inclusiv la criza economică și la fondurile europene și abordând totodată modul în care se poate ajunge la o politică anticorupție la nivelul UE și la un mecanism pentru monitorizarea implementării sale în Statele Membre (SM).

Printre vorbitori s-au numărat doi comisari europeni, Cecilia Malmstrom (Afaceri Interne) și Algirdas Semeta (Impozitare, Vamă, Antifraudă și Audit), Hans Nilsson (Secretariatul General al Consiliului Uniunii Europene), Thierry Cretin (Oficiul European Antifraudă - OLAF), Corien Wortmann-Kool (vicepreședintele Grupului PPE), jurnalistul Tobias Kaiser (Die Welt), Alina Mungiu-Pippidi (profesor, Hertie School of Governance), precum și reprezentanți ai societății civile: Jana Mittermeier (Transparency International) și Ruslan Stefanov (Center for Study of Democracy, Bulgaria), în cadrul a două paneluri moderate de către europarlamentarii Simon Busuttill și Ingeborg Grassle, coordonatori din partea PPE, respectiv, pentru Comisiile LIBE și Control Buget ale Parlamentului European.

De ce este necesară o politică anticorupție la nivelul Uniunii Europene?

Preocupările cetățenilor: Consultarea publică privind Programul Stockholm a arătat că 88% dintre respondenți cer Uniunii Europene acțiuni sporite pentru combaterea corupției (2009)..

Eurobarometrul din 2009, cu privire la atitudinile europenilor față de problema corupției, a indicat că, în medie, 78% dintre europeni sunt preocupați de corupția din Statele Membre (cifrele variind de la 98% în Grecia și 97% în Bulgaria până la 22% în Danemarca și 37% în Suedia).

Indicele de Percepție al Corupției, realizat de Transparency International în 2009, a indicat niveluri îngrijorătoare ale corupției percepute în Statele Membre, scorurile variind între 3,8 în România, Bulgaria și Grecia, 4,4 în Italia și 9,3 în Danemarca și 9,2 în Suedia. (Scorurile mai mici semnifică un grad mai înalt de preocupare a cetățenilor). Comisarul Malmstrom a remarcat scorul mediu de 6,4 la nivelul celor 27 de State Membre.

Corupție, guvernare și stat de drept: Comisarul Malmstrom a remarcat că unul din efectele corupției este nivel redus de încredere a cetățenilor UE în instituțiile publice, inclusiv în eficacitatea politicilor anticorupție. Europarlamentarii Macovei și Wortmann-Kool au afirmat că alte efecte al corupției constau în proasta guvernare și subminarea statului de drept. Alina Mungiu a remarcat deficitul de responsabilitate și imparțialitate al guvernării, în general, care este perceput drept corupție.

Costul și impactul economic al corupției: Costurile corupției sunt foarte ridicate. Comisarul Malmstrom a menționat că 56 de miliarde de euro sunt pierdute anual în sectorul european de îngrijire a sănătății, 60 de miliarde de euro sunt pierdute anual în Italia din cauza corupției (conform raportului Curții Italiene de Conturi din 2008), 787 milioane de euro sunt pierdute anual în Grecia din cauza micii corupții (Transparency International Grecia, 2009), 700 milioane de euro au fost pierdute anual în Bulgaria, în perioada 2007-2008, din cauza neregulilor în derularea achizițiilor publice (Center for the Study of Democracy, Bulgaria), iar plățile informale din partea cetățenilor pentru a beneficia de îngrijire medicală au fost estimate la 275 milioane de euro anual (România, 2005). Europarlamentarii Macovei și Wortmann-Kool au

remarcat că una din consecințele corupției constă în costurile mai ridicate ale bunurilor și serviciilor pe care le plătim cu toții.

Este necesară o modalitate standardizată de măsurare a costurilor determinate de fraudă și corupție, pentru ca măsurile corespunzătoare să poată fi planificate.

Corupția are un impact negativ asupra economiei, distorsionează piața și concurența, determină creșterea prețurilor și scade calitatea bunurilor și serviciilor. Cei mai mulți comentatori sunt de acord că fenomenul corupției este una dintre cauzele crizei economice sau că a agravat criza și că întârzie redresarea economică.

Europarlamentarul Ana Gomes a remarcat "contractele off-set" pentru bunuri și servicii contractate dintr-o țară, în schimbul echipamentelor militare și al altor echipamente contractate de guvernul țării respective.

Nici o țară nu este ocolită de corupție: Tobias Kaiser s-a referit la Statele Unite ale Americii și la criza creditelor ipotecare cu grad înalt de risc (care a fost favorizată de lipsa unui control adecvat), la Islanda, unde o "elită de politicieni și oameni de afaceri au complotat pentru a inventa bogăție" (și, drept rezultat, doar 13% dintre islandezi mai au încredere în guvern) și la Spania, unde corupția a contribuit la o creștere dezechilibrată bazată pe industria construcțiilor.

Legătura dintre corupție și crima organizată: "Infractorii se folosesc de corupție pentru a penetra economia legală și pentru a submina aplicarea legii, sistemul judiciar și mecanismul de luare a deciziilor publice, la toate nivelurile," a remarcat comisarul Malmstrom. "Corupția este instrumentul preferat de crima organizată pentru a ajunge la poliție și vamă, la sistemul judiciar și la sistemul politic", a adăugat Ruslan Stefanov. Ambii și-au bazat observațiile pe rezultatele unui studiu publicat în 2010 de către Center for the Study of Democracy (Bulgaria), comandat de Comisia Europeană.

Punerea în aplicare a legislației în vigoare: Comisarul Malmstrom a remarcat lipsa punerii în aplicare de către Statele Membre a dispozițiilor legale existente, și anume lacune în transpunerea Deciziei cadru a Consiliului din 2003 privind combaterea corupției în sectorul privat. Malmstrom a adăugat că Statele Membre nu se angajează în aceeași măsură în lupta împotriva corupției și că este loc pentru învățarea din experiența celorlalți și pentru schimbul de bune practici.

Temeiul juridic pentru acțiune, evidențiat în timpul audierii:

- Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, art. 83 (Parlamentul European și Consiliul pot "stabili reguli minimale pentru definirea infracțiunilor și a sancțiunilor [... în cazul] infracțiunilor grave, cu o dimensiune transfrontalieră," inclusiv al spălării banilor și al corupției), art. 84 (Parlamentul European și Consiliul pot stabili măsuri pentru a încuraja și sprijini prevenirea infracțiunilor de către Statele Membre) și art. 70 (Consiliul poate adopta măsuri pentru evaluarea comună de către Comisie / Statele Membre a politicilor UE în domeniul libertății, securității și justiției).
- Programul Stockholm în domeniul libertății, securității și justiției pentru următorii 5 ani prevede: "Combaterea prin mijloace penale a evaziunii fiscale și a corupției în sectorul privat trebuie să fie îmbunătățită." (...) "Uniunea trebuie (...) să-și fixeze obiective privind transparența și lupta împotriva corupției [și]" să acorde "o atenție sporită (...) măsurilor anti-corupție într-un număr de domenii."

Același document îndeamnă, de asemenea, la "elaborarea unor indicatori pentru a măsura eforturile în lupta împotriva corupției" și remarcă: "Consiliul European este convins că îmbunătățirea acțiunilor la nivel european, combinată cu o mai bună coordonare cu acțiunile la nivel regional și național, sunt esențiale pentru protecția față de **amenințările** transnaționale. [...], **Corupția** [...], **printre altele, continuă să reprezinte o provocare la adresa securității interne a UE.**"

- În Planul de Acțiune al Programului Stockholm, Comisia a transpus aceste prevederi în termeni operaționali, pentru a fi îndeplinite în anul 2011, și anume: "o Comunicare privind o politică cuprinzătoare împotriva corupției în Statele Membre, inclusiv instituirea unui mecanism de evaluare, precum și prezentarea modalităților de cooperare cu Grupul de State împotriva Corupției al Consiliului Europei (GRECO), în acest scop."

Elaborarea unei politici anticorupție cuprinzătoare la nivelul UE

Este necesară elaborarea unei politici anticorupție la nivel european pentru a combate corupția și pentru a răspunde preocupărilor cetățenilor și cerințelor acestora pentru implicarea UE. În acest moment, UE evaluează eforturile anticorupție ale țărilor candidate, dar, în cadrul Statelor Membre, o asemenea evaluare este lăsată la latitudinea autorităților naționale.

Prezentarea unui pachet anticorupție în primăvara anului 2011: După cum a anunțat comisarul Malmstrom, "acest pachet ar trebui să conțină o actualizare a Comunicării Comisiei din 2003 privind o politică anticorupție cuprinzătoare a UE, un raport privind punerea în aplicare a Deciziei-cadru privind corupția în sectorul privat, o foaie de parcurs pentru aderarea UE la GRECO (mecanismului de monitorizare anticorupție al Consiliului Europei) și, **cel mai probabil, un nou mecanism de raportare al Comisiei privind combaterea corupției în UE 27.**" A fost deja finalizat un studiu privind opțiunile posibile pentru conturarea unei politici anticorupție, urmând ca o evaluare a impactului să fie realizată până la sfârșitul anului 2010, în paralel cu o consultare a părților interesate, prin Internet¹.

Comisarul Semeta a vorbit despre o "strategie anti-fraudă reînnoită [...], complementară politicii anticorupție ce urmează a fi elaborată în cadrul serviciilor responsabile pentru afaceri interne." Comisarul a precizat măsuri concrete care trebuie luate, cum ar fi simplificarea normelor privind distribuirea fondurilor, măsuri pentru prevenirea conflictului de interese în cazul celor care distribuie fondurile și sunt, în același timp, beneficiari (cum ar fi municipalitățile, în zona fondurilor structurale), stimulente pentru motivarea potențialilor avertizori de a prezenta informații și aplicarea unor sancțiuni de tip financiar sau disciplinar.

Alina Mungiu a subliniat că nu se poate realiza controlul corupției doar prin măsuri legislative și că monitorizarea trebuie aplicată nu doar măsurilor legislative de control al corupției trebuie să fie monitorizate, ci și asupra celor legate de dezvoltare, de pluralismul politic și de instituționalizarea pieței. Este necesară consolidarea societății civile, inclusiv prin finanțarea independentă de guvern.

Confiscarea averii și spălarea banilor sunt, de asemenea, chestiuni pe care Comisia le va examina, a menționat comisarul Malmstrom.

În privința GRECO (Grupul de State împotriva Corupției al Consiliului Europei), Comisarul Malmstrom a opinat că "este un instrument excelent [la care Uniunea] va adera. Însă el [nu acoperă] totul. Deci, vom examina probabil [...] un mecanism la nivelul UE, care să nu dubleze, ci să completeze [GRECO]". Hans Nilsson (Consiliul Uniunii Europene) a ridicat întrebarea dacă GRECO poate fi acel "[...] mecanism independent și imparțial [de evaluare a politicilor Uniunii în acest domeniu], prevăzut în Tratat,[câtă vreme] acesta este practic un mecanism guvernamental." Monica Macovei a menționat că standardele UE trebuie să fie mai înalte decât cele ale GRECO, dat fiind că acesta din urmă include un număr mai mare de țări, dintre care unele au un nivel mai ridicat al corupției percepute.

Angajamentul PPE: În numele Grupului PPE, vicepreședintele Wortmann-Kool, europarlamentar, a exprimat angajamentul de a sprijini o politică anticorupție la nivelul UE și un mecanism de monitorizare a situației din Statele Membre, precum și nevoia unor eforturi "sporite și urgente pentru combaterea corupției și pentru promovarea transparenței și integrității."

¹ Adresa consultării: http://ec.europa.eu/home-affairs/news/consulting_public/consulting_0007_en.htm

Angajamentul Parlamentului European în sprijinul unei politici anticorupție la nivelul UE și al unui mecanism de monitorizare în Statele Membre a fost exprimat prin adoptarea Declarației scrise nr. 2/2010 privind eforturile UE de combatere a corupției. Acest angajament a fost apreciat de către comisarul Malmstrom în cursul audierii.

Alte propuneri:

"Vorbiți deschis!": Thierry Cretin a remarcat faptul că " prietenul cel mai bun al corupției este tăcerea" și a cerut oamenilor să vorbească deschis.

El a mai adăugat că "este important de aflat cine este beneficiarul economic real, dn culise. Decojiți bine ceapa, pentru că nu primul rând de foi este cel care prezintă interes. E nevoie să mergi departe pentru a-l găsi pe cel care trebuie, pe cel responsabil de toată urzeala. "

Formare și schimb de bune practici: Hans Nilsson (Consiliul Uniunii Europene) a vorbit despre formarea polițiștilor, procurorilor și judecătorilor. Ruslan Stefanov a recomandat, pe baza studiului realizat recent de către Center for the Study of Democracy, dezvoltarea unei rețele de actori neguvernamentali independenți (ONG), precum și dezvoltarea unor programe de instruire practică anticorupție, pe baza experienței la nivelul UE 27.

Colectarea datelor: Elaborarea unor instrumente de colectare a datelor și a indicatorilor de referință, precum și a unor ghiduri detaliate, care să cuprindă o gamă largă de infracțiuni subsumate definiției corupției (Ruslan Stefanov).

Protecția fondurilor UE: Jana Mittermeier (Transparency International) a remarcat necesitatea publicării unor informații complete despre beneficiarii fondurilor europene, într-o formă clară și simplificată, într-una din limbile de lucru ale Uniunii, și pe site-ul Comisiei.

Averea nejustificată este o altă problemă care necesită atenție. Adesea, nu există nici o dovadă care să probeze corupția. Cu toate acestea, îmbogățirea ilicită nu poate fi lăsată nesancționată, iar printre sancțiuni ar trebui să se numere și confiscarea bunurilor. Averea nejustificată a demnitarilor și funcționarilor publici ar trebui să determine anchete, cu inversarea sarcinii probei. Aceasta ar contribui la descurajarea corupției la nivel politic. (Natasha Srdoc, Adriatic Institute for Public Policy, Croația).

Investigații: Monica Macovei a precizat că doar 7% din investigațiile OLAF sunt urmate de punere sub acuzare în Statele Membre, dar că, odată ce cazurile ajung în instanță, procentul de condamnări este destul de ridicat. Ar trebui analizați factorii care conduc la o rată redusă a punerii sub acuzare. Instituția Procurorului European este prevăzută în Programul Stockholm și urmează a fi înființată.

Persoană de contact: Adrian Baboi-Stroe
E-mail: adrian.baboi-stroe@europarl.europa.eu
Tel. +32 (0) 228 31511; fax +32 (0) 228 49225;
GSM: +32 (0) 485 117288